

УДК 658.152:330.131.5Ю. В. БІЛИЦЯ¹, А. В. ШУЛЬГА¹¹ Каф. «Облік, аудит та інтелектуальна власність», Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна, вул. Лазаряна, 2, 49010, Дніпропетровськ, Україна**РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ ПІДПРИЄМСТВА**

У статті розкрито роль основних фондів у діяльності підприємства, а також досліджено резерви підвищення рівня ефективності їхнього використання.

Ключові слова: основні фонди, ефективність, резерви, фондівдача, фондомісткість, рентабельність, екстенсивний шлях, інтенсивний шлях

Вступ

Будь-який господарюючий суб'єкт, здійснюючи виробничу діяльність, використовує обмежені економічні ресурси, що підрозділяються на природні, матеріальні, трудові, фінансові й підприємництво (як особливий ресурс).

Визначальною складовою усієї виробничо-господарської діяльності підприємства є основні фонди (засоби).

Основні виробничі фонди беруть участь у багатьох виробничих циклах, зберігають свою натурально-речовинну форму до кінця експлуатації, переносять свою вартість на продукт, що виготовляється, у міру зносу, відшкодовуються спочатку в грошовій формі, потім у натуральній формі.

Підвищення ефективності використання основних фондів на підприємствах є важливою проблемою в нашій державі в сучасних умовах розвитку економіки. Від її вирішення залежить місце підприємства в економіці, його фінансовий стан, конкурентоспроможність на ринку. Технічний рівень, якість, надійність, довговічність продукції залежить від якісного стану техніки й ефективного її використання, що визначає ефективність виробництва. Це визначає актуальність теми даної статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблема ефективного використання основних засобів підприємств посідає чітке місце у дослідженнях таких українських економістів, як Т. А. Городня, Т. В. Савицька, І. В. Ковальчук, Г. І. Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній, Л. І. Шваб, А. В. Череп, А. А. Клименко.

Постановка задачі

Ефективність діяльності будь-якого підприємства залежить від певних чинників. Останніми роками збільшилось значення речових факторів виробництва – основних засобів. Проблемою є їхнє збереження, переоснащення для подальшої роботи на підприємстві. Збільшення обсягу виробництва відбувається завдяки раціональному та ефективному використанню основних засобів. Отже, проблема ефективності стає на перший план у процесі вивчення і дослідження роботи підприємств.

Метою статті є визначення резервів підвищення ефективності використання основних фондів підприємства.

Результати

Для здійснення господарської діяльності підприємства необхідні засоби виробництва: будівлі, машини, обладнання, сировина, матеріали, паливо тощо. У сукупності вони складають виробничі засоби промислових підприємств. Виробничі засоби промислових підприємств перебувають у постійному русі – кругообігу, у процесі якого вони проходять три стадії. Перша стадія – придбання необхідних для здійснення процесу виробництва машин, палива, сировини тощо. Надалі придбані засоби беруть участь у процесі виробництва нового продукту (виробнича стадія). На третій стадії кругообігу вироблений продукт реалізується, підприємству повертаються грошові кошти за реалізовану продукцію (роботи, послуги). Таким чином, з трьох стадій кругообігу перша і третя проходять у сфері обігу, а друга – у сфері

виробництва. Залежно від характеру обороту виробничі засоби підприємства поділяються на основні та оборотні. [5, ст. 51]

Основні засоби – це вартісна форма існування засобів праці, які тривалий час, не змінюючи при цьому своєї натуральної форми, багаторазово беруть участь у процесі виробництва, поступово спрацьовуються й частинами (шляхом амортизаційних відрахувань) переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції. Основні засоби – довгострокові активи, якими підприємство володіє тривалий час з метою продовження та здійснення своєї діяльності, а не для перепродажу [3, ст. 131].

Стан та ефективність використання основних засобів безпосередньо впливає на виконання виробничої програми підприємства й можливість отримання прибутку. Діяльність промислових та інших підприємств значною мірою залежить від їх забезпеченості основними засобами та ефективності їх використання.

Ефективність основних фондів – результат у вигляді отриманого ефекту, що співвідноситься з витраченими ресурсами. Підвищення ефективності полягає в досягненні найбільших результатів при відповідному рівні розвитку продуктивних сил порівняно з витратами праці, використаними на створення суспільного продукту.

Для визначення ефективності використання основних засобів, застосовують систему натуральних і вартісних показників, а також співвідносні оцінки темпів зростання випуску продукції і темпів зростання обсягу фондоозброєності праці та її продуктивності. Для узагальнюючої характеристики ефективності використання основних засобів служать показники фондовіддачі, фондомісткості, рентабельності.

Фондовіддача показує загальну віддачу від кожної гривні, вкладеної в основний засіб, а її зростання дозволяє знижувати обсяги нагромадження, тобто збільшувати частку фонду споживання. Фондомісткість – це показник, обернений до фондовіддачі, який характеризує вартість основних засобів, що припадає на кожну грошову одиницю реалізованої продукції. У звичайних умовах господарювання фондовіддача повинна мати тенденцію до зростання, а фондомісткість – до зменшення.

Рентабельність основних засобів характеризує відношення операційного прибутку до середньорічної вартості основних засобів підприємства. Підвищення рівня рентабельності можливе за умови мобілізації внутрішніх резервів виробництва, поетапного проведення усіх видів

робіт, спрямованих на покращення використання усіх видів ресурсів, збільшення прибутку [4, ст. 183].

Основні засоби, будучи матеріально-технічною базою виробництва, є фундаментом його удосконалення і розвитку. Цей процес відбувається як шляхом збільшення кількості об'єктів основних засобів (екстенсивний шлях), так і за рахунок підвищення ефективності їх використання (інтенсивний шлях). При цьому економічно виправданим є збільшення часу роботи устаткування, його повне завантаження, кваліфікований догляд і ремонт тощо [2].

Для більш ефективного використання основних засобів підприємство може вжити такі заходи:

- введення в дію нового обладнання, заміна і модернізація старого;
- підвищення коефіцієнта змінності, яке може бути досягнуте застосуванням оптимального графіка роботи підприємства, кращої організації виробництва;
- більш інтенсивне використання обладнання на підприємствах;
- впровадження заходів НТП;
- підвищення кваліфікації робочого персоналу, яке забезпечує більш ефективне і дбайливе поводження з обладнанням;
- економічне стимулювання основних і допоміжних робітників, що передбачає залежність зарплати від випуску і якості виробленої продукції. Формування фондів стимулювання, а також заохочення робітників, що досягли високих показників у процесі своєї роботи;
- проведення соціальних робіт, що передбачають підвищення кваліфікації робітників, поліпшення умов праці і відпочинку, оздоровчі заходи, що позитивно впливають на фізичний і духовний стан робітника [5, ст. 61].

Поліпшення використання основних засобів підприємств позначається на зниженні собівартості виробів, що в кінцевому результаті дає змогу збільшити прибуток підприємств та підвищити рентабельність їх діяльності.

Підвищення ефективності використання основних засобів зараз має величезне значення. Підприємства, що мають у своєму розпорядженні основні засоби, повинні не тільки прагнути їх модернізувати, збільшувати час роботи обладнання, поліпшувати склад і структуру, але й максимально підвищувати ефективність використання, що досягається із застосуванням переважно інтенсивних методів.

Висновки

Ефективність діяльності будь-якого підприємства залежить від певних чинників. Останніми роками збільшилось значення речових факторів виробництва, зокрема основних фондів. Основними проблемами є їхнє збереження, переоснащення для подальшої роботи на підприємстві. Завдяки ефективному використанню основних фондів відбувається збільшення обсягу виробництва.

Вирішення проблеми підвищення ефективності використання основних фондів – це одне з основних завдань діяльності підприємств, від результату якого залежить фінансовий стан та конкурентоспроможність підприємства. Підвищення ефективності використання основних фондів є одним із головних чинників майбутнього ефективного функціонування підприємства в цілому.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Городня, Т. А. Обґрунтування стратегії підвищення ефективності відтворення та використання основних виробничих засобів підприємства / Т. А. Городня // Наук. вісн. НЛТУ – Л.: 2008. – 290 с.
2. Савицька, Т. В. Аналіз господарської діяльності підприємства / Т. В. Савицька. – Мінськ : Нове видання, 1999. – 256 с.
3. Ковальчук, І. В. Економіка підприємства: навч. посіб. / І. В. Ковальчук. – К. : Знання, 2008. – 679 с.
4. Кіндрацька, Г. І. Економічний аналіз: підручник / Г. І. Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній. – К. : Знання, 2008. – 487 с.
5. Шваб, Л. І. Економіка підприємства: навч. посібник / Л. І. Шваб. – К. : Каравелла, 2008. – 584 с.
6. Череп, А. В. Ефективність використання основних фондів підприємства [Електронний ресурс] / А. В. Череп, А. А. Клименко. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_ep/2009_6/files/ekon_06_09_43_Cherep_Klimenko.pdf

Ю. В. БИЛЬЦЯ¹, А. В. ШУЛЬГА¹

¹ Каф. «Учет, аудит и интеллектуальная собственность», Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта имени академика В. Лазаряна, ул. Лазаряна, 2, 49010, Днепропетровск, Украина

РЕЗЕРВЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ОСНОВНЫХ ФОНДОВ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье раскрыта роль основных фондов в деятельности предприятия, а также исследованы резервы повышения уровня эффективности их использования.

Ключевые слова: основные фонды, эффективность, резервы, фондоотдача, фондоемкость, рентабельность, экстенсивный путь, интенсивный путь

Yu. V. BILYTSYA¹, A. V. SHULGA¹

¹ Department «Accounting, Auditing, and intellectual property», Dnepropetrovsk National University of Railway Transport named after Academician V. Lazaryan, Lazaryan Str., 2, 49010, Dnepropetrovsk, Ukraine

RESERVES INCREASE USE CORE BUSINESS

The article explores the role of assets in the enterprise, and also the potential for raising the level of efficiency of their use.

Keywords: fixed assets, efficiency, reserves, capital, capital intensity, profitability, extensive way, intense way

Надійшла до редколегії 17.09.2012.

Прийнята до друку 17.10.2012.